

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta
Sampla 2

Sean-Ghréigis

Ardleibhéal

2 uair 30 nóiméad

300 marc

Scrúduimhir

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Dáta Breithe

		/			/		
----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------

Scríobh 3 Feabhra 2005
mar 03 02 05, mar shampla

Stampa an Ionaid

--

Ná scríobh ar an leathanach seo

Treoracha

Scríobh do scrúduimhir agus do dháta breithe sna boscaí ar an gclúdach tosaigh.

Scríobh do chuid freagraí i bpeann gorm nó dubh.

Níl cead agat peann luaidhe a úsáid, lena n-áirítear pionsail dathadóireachta, **ach amháin** le haghaidh líníochtaí nó léaráidí.

Scríobh do fhreagraí go léir sna spásanna atá ann dóibh sa leabhrán seo. Tá spás freagartha breise ag deireadh gach roinne, agus spás le haghaidh obair gharbh ag deireadh an leabhráin. Lipéadaigh aon obair bhreise dá leithéid go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an gcuid den cheist.

Scanfar an leabhrán scrúdaithe seo agus cuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora ar scáileán. Is féidir nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de limistéir na bhfreagraí.

Tá **dhá** roinn sa scrúdpháipéar seo.

Roinn A: Príomhthéacs

100 marc

- Freagair na ceisteanna atá ann.

Roinn B: Téacsanna Neamhfheicthe

200 marc

- Freagair na ceisteanna atá ann.

Tá na giorrúcháin thíos in úsáid sna gluaiséanna ar an scrúdpháipéar seo:

infin. = briathar infinideach

ainm. = an tuiséal ainmneach

gair. = an tuiséal gairmeach

culp. = an tuiséal culpóireach

gin. = an tuiséal ginideach

tabh. = an tuiséal tabharthach.

Roinn A	Príomhthéacs	100 marc
---------	--------------	----------

Freagair Ceist 1 agus Ceist 2.

Ceist 1

60 marc

Léigh Téacs A agus freagair **gach ceann** de na ceisteanna a leanas.

Téacs A: *Méidé* le hEoiripidéas

Μήδεια: σοὶ μὲν πόλις θ' ἥδ' ἐστὶ καὶ πατὴρ δόμοι
βίου τ' ὄνησις καὶ φίλων συνουσία,
ἐγὼ δ' ἔρημος ἄπολις οὔσ' ὑβρίζομαι
πρὸς ἄνδρως, ἐκ γῆς βαρβάρου λελησμένη,
οὐ μητέρ', οὐκ ἀδελφόν, οὐχὶ συγγενῇ 5
μεθορμίσασθαι τῆσδ' ἔχουσα συμφορᾶς.
τοσοῦτον οὔν σου τυγχάνειν βουλήσομαι,
ἦν μοι πόρος τις μηχανή τ' ἐξευρεθῇ
πόσιν δίκην τῶνδ' ἀντιτείσασθαι κακῶν
[τὸν δόντα τ' αὐτῷ θυγατέρ' ἢ τ' ἐγνήματο], 10
σιγᾶν. γυνὴ γὰρ τᾶλλα μὲν φόβου πλέα
κακὴ τ' ἐς ἀλκὴν καὶ σίδηρον εἰσορᾶν
ὅταν δ' ἐς εὐνὴν ἡδικομένη κυρῇ,
οὐκ ἔστιν ἄλλη φρὴν μαιφονωτέρα.

(a) Comhlánaigh an tábla thíos leis an eolas ceart faoi **dhá** ainmfhocal **ar bith** i dTéacs A.

Ainmfhocal Sean-Gréigise i dTéacs A	1.	2.
Ainmneach Uatha		
Ginideach Uatha		
Inscne		
Brí i nGaeilge		

- (b)** Scríobh trácht liteartha ar línte 1-6 de Théacs A. I do fhreagra, is féidir leat tagairt do ghnéithe liteartha, ar nós rogha focal, ton, ord focal, téamaí, nó tagairtí.

- (c)** Aistrigh go Gaeilge línte 7-14 de Théacs A.

(d) Tabhair an t-eolas gramadaí thíos faoi na focail a leanas a bhfuil líne fúthu i dTéacs A.

(i) Aithin aimsir, faí, modh, pearsa **agus** uimhir éxευρεθῆ.

(ii) Aithin aimsir, faí, modh, pearsa **agus** uimhir ἐγήματο .

(iii) Sainaithin aimsir **agus** faí εἰσορᾶν.

--

Ceist 2

40 marc

Léigh Téacs B agus freagair **ceann amháin** de na ceisteanna a leanas.

Téacs B: *Méidé* le hEoiripidéas

Ἰάσων:	οὐ νῦν κατεῖδον πρῶτον ἀλλὰ πολλάκις τραχεῖαν ὀργήν ὥς ἀμήχανον κακόν. σοὶ γὰρ παρὸν γῆν τήνδε καὶ δόμους ἔχειν κούφως φερούση κρεισσόνων βουλευέματα, λόγων ματαίων οὔνεκ' ἐκπεσῇ χθονός.	5
	κάμοι μὲν οὐδὲν πρᾶγμα· μὴ παύση ποτὲ λέγουσ' Ἰάσον' ὥς κάκιστός ἐστ' ἀνὴρ. ἃ δ' ἐς τυράννους ἐστὶ σοὶ λελεγμένα, πᾶν κέρδος ἡγοῦ ζημιουμένη φυγῇ. κἀγὼ μὲν αἰεὶ βασιλέων θυμουμένων	10
	ὀργὰς ἀφήρουν καὶ σ' ἐβουλόμην μένειν· σὺ δ' οὐκ ἀνίεις μωρίας, λέγουσ' αἰεὶ κακῶς τυράννους· τοιγὰρ ἐκπεσῇ χθονός.	

- (a) Cén chaoi a mbaineann Téacs B le hargóint fhoriomlán lasón i *Méidé* le hEoiripidéas? Úsáid anailís theangabhunaithe ar Théacs B chun tacú le do fhreagra.

NÓ

- (b) Cad a léiríonn dearcadh lasón ar *Mhéidé* faoina charachtar? Tacaigh le do fhreagra le hanailís ar theanga na Sean-Ghréigise i dTéacs B.

NÓ

- (c) Cén fhianaise atá i dTéacs B chun tacú le ráiteas *Mhéidé* maidir le lasón 'κάκιστός ἐστ' ἄνθρωπος' (líne 7)? Is féidir leat tagairt do róil agus do fhreagrachtaí fear agus ban sa tSean-Aithin.

Spás le haghaidh Pleanáil Roghnach:

Freagra ar Cheist 2, cuid

Spás breise freagartha le haghaidh Roinn A:

Freagair Ceist 3, Ceist 4 agus Ceist 5.

Ceist 3

70 marc

Aistrigh Téacs C go Gaeilge.

I dTéacs C, tugann ionchúisitheoir cuntas ar a chás in aghaidh fir as an Aithin, Stephanus, agus mná iasachta, Neaera. Iarrann sé ar na giúróirí ligean dá dhuine gaoil, Apollodorus, cabhrú leis an gcás a áitiú. Tá na focail atá i gcló trom tugtha in ord aibítire sa ghluais thíos.

Téacs C: bunaithe ar *In Aghaidh Neaera* le Apollodorus

ἐγὼ ἦκω εἰς ὑμᾶς **ἐπιδείξων** Στέφανον τὸν Ἀθηναῖον ξένη μὲν γυναικὶ **συνοικοῦντα** παρὰ τὸν νόμον, **ἀλλοτρίου** δὲ παῖδας **εἰσαγαγόντα** εἰς τὸν δῆμον, καὶ λέγοντα ὅτι αἱ τῆς Νεαίρας θυγατέρες ἑαυτοῦ εἰσὶν. τοῦτο δὲ δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, ὥς Νεαίρα ξένη ἐστὶ καὶ πολλὰ **παρενόμει** εἰς τὴν πόλιν.

ἐπειδὴ νέος τε καὶ **ἄπειρός** εἰμι, **δέομαι** ὑμῶν, ὧ ἄνδρες **δικασταί**, **κελεῦσαί** με καλέσαι 5 ἐν τῷδε τῷ ἀγῶνι Ἀπολλόδωρον ἵνα ἀντ' ἐμοῦ λέγῃ. καὶ γὰρ Ἀπολλόδωρος πρεσβύτερός ἐστιν καὶ **ἐμπειρότερος** τῶν νομῶν ἢ ἐγώ. δεῖ δ' ὑμᾶς ἀκούσαντας τὴν τε **κατηγορίαν** καὶ τὴν ἀπολογίαν ψηφίζεσθαι ὑπὲρ τε τῶν θεῶν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς δίκης καὶ ὑμῶν αὐτῶν.

ἀλλότριος, -α, -ον = iasachta, eachtrannach
ἄπειρος, -ον = neamhoilte
δέομαι = iarraim ar
δικαστής, -οῦ, ὁ = giúróir, fear giúiré
εἰσάγω = tugaim i láthair
ἐμπειρος, -ον (+ gin.) = cleachtach ar

ἐπιδείκνυμι = taispeánaim (+ ráiteas neamhdhíreach)
κατηγορία, -ας, ἡ = ionchúiseamh
κελεύω = tugaim cuireadh do, ceadaím do
παρανομέω + εἰς = ciontaím, maslaím
συνοικέω (+ tabh.) = cónaím le

Spás le haghaidh Pleanáil Roghnach:

Question 4

80 marks

Léigh Téacs D agus freagair i nGaeilge **ocht gcinn** as an deich gceist a leanas.

I dTéacs D, buann rí Pherae, Admetus, Alcestis mar bhrídeach. Tarlaíonn gur bean chéile thar a bheith féinióbartach í. Tá na focail faoi chlío trom tugtha in ord aibítre sa ghluais thíos.

Téacs D: bunaithe ar *Leabharlann Apollodorus*

ὅτε δ' ἐβασίλευε τῶν **Φερῶν Ἄδμητος**, ἐθήτευεν Ἀπόλλων αὐτῷ. ἐμνηστεύετο δ' ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ **Πελίου** θυγατέρα **Ἄλκηστιν**. ἐκείνου δὲ δώσειν ἀγγείλαντος τὴν θυγατέρα τῷ **ζεύξαντι** ἄρμα μετὰ λέοντος καὶ **κάπρου**, Ἀπόλλων **ζεύξας** ἔδωκε τῷ **Ἀδμήτῳ**. ὁ δὲ κομίσας τὸ ἄρμα πρὸς **Πελίαν**, **Ἄλκηστιν** λαμβάνει. θύων ἀλλὰ ἐν τοῖς γάμοις **ἐξελάθετο** Ἀρτέμιδι θῦσαι· διὰ τοῦτο δὲ τὸν **θάλαμον ἀνοίξας** ἤϊρε πολλοὺς **δράκοντας**.

5

καὶ ὁ Ἀπόλλων ῥήτησατο τὰς **Μοῖρας** ὅτι σωθεῖη **Ἄδμητος** θανάτου, ἐάν ἐκὼν τις ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθνήσκῃ. ὥς δὲ ἦλθεν ἡ τοῦ θανάτου ἡμέρα αὐτῷ, μήτε τοῦ πατρὸς μήτε τῆς μητρὸς ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθνήσκῃ ἐθελόντων, **Ἄλκηστις ὑπεραπέθανεν**. ἀλλ' αὐτὴν πάλιν ἀνέπεμψεν ἡ **Κόρη**, ὥς δ' ἄλλοι λέγουσιν, Ἡρακλῆς πρὸς τὸν **Ἄδμητον ἀνεκόμισεν**.

Ἄδμητος, -ου, ὁ = Admetus
Ἄλκηστις, -ιδος, ἡ = Alcestis
ἀνακομίζω = iompraím suas arís
ἀνοίγνυμι = osclaím
δράκων, -οντος, ὁ = nathair
ἐκλανθάνομαι = dearmadaim
ζεύγνυμι = cuingím
θάλαμος, -ου, ὁ = seomra leapa

θητεύω = is oibrí mé
κάπρος, -ου, ὁ = torc
Κόρη, -ῆς, ἡ = Córæ, Peirsifiné
μνηστεύομαι = siúlaim amach le, téim ag tóraíocht
Μοῖρα, -ας, ἡ = Cinniúint, bandia na cinniúna
Πελίας, -ου, ὁ = Pelias
ὑπεραποθνήσκω = faighim bás le haghaidh
Φεραί, -ῶν, αἱ = Pherae (cathair sa Teasáil)

(a) Cérbh é Admetus **agus** cén gaol a bhí aige le hApalló?

(b) Cén dúshlán a chuir Pelias roimh shuirígh a iníne?

(c) Cén botún a rinne Admetus **agus** cén toradh a bhí ar an mbotún sin?

(d) Cad a d'iarr Apallo ó Bhandéithe na Cinniúna?

(e) Cad iad an **dá** chuntas dhifriúla faoi conas a d'fhill Alcestis ar Admetus?

(f) Cé is tábhachtaí sa scéal seo, Admetus nó Alcestis? Tabhair cúiseanna le do fhreagra.

(g) Cuir i gcomparáid an dá ghaol athair is iníon: Pelias agus Alcestis i dTéacs D agus Creon agus an banphrionsa Glauke i *Méidé* le hEoiripidéas.

(h) Déan anailís ar an ngaolmhaireacht idir na déithe agus gnáthdhaoine i dTéacs D.

(i) Aistrigh na frásaí réamhfhoclach thíos **agus** sainaithin tuiséal na bhfocal i ngach frása réamhfhoclach. Taispeántar sampla.

Frása Réamhfhoclach	Tuiséal	Aistriúchán Gaeilge
πρὸς Περίαν (líne 4)	tuiséal cuspóireach	go Pelias
μετὰ λέοντος (líne 3)		
διὰ τοῦτο (líne 5)		
ὕπὲρ αὐτοῦ (líne 6)		

(j) Cuir Sean-Ghréigis ar an abairt seo:

Dúirt Alcestis gur mhian léi bás a fháil le haghaidh a fear céile Admetus.

Optional Planning Space:

Freagair (a) nó (b).

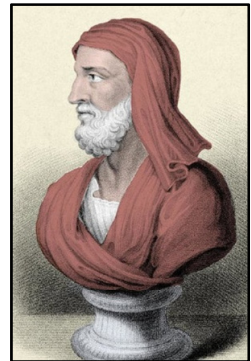
- (a) Léigh Téacs E agus freagair na ceisteanna a leanas. Is athfhriotal ón bhfealsamh Plútarc é Téacs E. Tá na focail faoi chló trom tugtha in ord aibítre sa ghluais.

Téacs E: *Moralia* le Plútarc

ταῖς ἔχθραις αἱ φίλαι συμπλέκουσιν ἡμᾶς

συμπλέκω = bainim le, fostaím

ἔχθραι, -ων, αἱ = gaolta naimhdeacha, faltanais

Plútarc

- (i) Cad é do léirmhíniú ar Théacs E? Mínigh do fhreagra agus tagairt agat do theanga an téacs. Tig leat aistriúchán a chur san áireamh le tacú le do fhreagra.

NÓ

- (b)** Léigh Téacs F agus freagair na ceisteanna a leanas. Tógadh Téacs F ó Tháibléad Mallachta a fuarthas in uaigh mná san Aithin. Tá na focail faoi chló trom tugtha in ord aibíte sa ghluais.

Text F:

Ἐκάτη **Χθονία**, Ἄρτεμι **Χθονία**, Ἑρμῇ **Χθονίε**,
ἐπιφθόνησον **Εὐφίλητω** καὶ αὐτῷ καὶ γυναικὶ
καὶ χρήμασι καὶ οἰκίᾳ. **δήσω** τὸν ἑμὸν ἐχθρὸν
ἐν αἵματι **Εὐφίλητον** καὶ **κονίαισιν**...

Tháibléad Mallachta

δέω = fáiscim, ceanglaím

ἐπιφθονέω (+ tabh.) = is fuath liom, cothaím faltanas chuig
Εὐφλήτος, -οῦ, ὁ = Euphiletus

κονίαι, -ῶν, αἱ = deannach

χθόνιος, -α, -ον = de chuid an
Domhain Thíos

- (i) Cén tátal a bhaineann tú as Téacs F? Mínigh do fhreagra agus tagairt agat do theanga an téacs. Tig leat aistriúchán a chur san áireamh le tacú le do fhreagra.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ná scríobh ar an leathanach seo

Ná scríobh ar an leathanach seo

Admhálacha

Téacs

Lch. 17

Berlin-Brandenburg Academy of Sciences, *Inscriptiones Graecae*.

http://pom.bbaw.de/ig/digitale-edition/inschrift/IG%20II_III%C2%B3%208,%201,%20360

Íomhánna

Lch. 15

<https://www.listal.com/viewimage/16249554>

Lch. 17

Jessica Lamont - <https://www.anthropology-news.org/articles/magic-in-ancient-greece-and-rome/>

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críoch an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir alt 53(5) den Acht Cóipchirt agus Ceart Gaolmhar, 2000. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche a bhfuil sé beartaithe chuici. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh nó úsáid neamhúdaraíthe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Ardleibhéal

Sean-Ghréigis

Sampla 2

2 uair 30 nóiméad

